

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Утвърдена със Заповед № РД 09-927/11.12.2008 г. на министъра на земеделието и храните

**СТРАТЕГИЯ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ ЕФИКАСНОСТТА И ПРОДУКТИВНОСТТА НА
ЛАБОРАТОРИИТЕ В СИСТЕМАТА НА МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И
ХРАНИТЕ**

УВОД

Настоящата стратегия цели повишаване на ефикасността и продуктивността на лабораториите на Министерство на земеделието и храните (МЗХ). Стратегията взема предвид сегашното положение в земеделския сектор в България и предстоящото му развитие. От особена важност при подготвяне на стратегията бе планираното интензивно развитие на земеделието и прилагането на изискванията на вътрешния пазар на Европейския съюз и износа към външни пазари.

Стратегията отчита напредъка в усъвършенстването на лабораторното оборудване, което е скъпо за закупуване и поддръжка, има по-голям капацитет в сравнение с традиционните методи и поставя по-високи изисквания за квалификация и опит на опериращите с него лица. В тази връзка, съществуват редица малки, неефикасни и зле оборудвани лаборатории към различните служби на МЗХ. Тяхната ефикасност ще бъде подобрена чрез сливането на тези лаборатории в по-малък брой, но по-големи лаборатории, и модернизирването и увеличаването на ефикасността им. Без оптимизиране и модернизация на лабораторното оборудване, лабораторната мрежа на МЗХ няма да може да отговори на нуждите на земеделския отрасъл, който се развива и променя бързо.

По-големите лаборатории ще могат да се обновят по-лесно в съответствие с изискванията на съвременните стандарти и работни практики. Те имат повече служители отколкото малките лаборатории и персоналят може да получи обучение на високо ниво, осигуряващо по-голяма специализация. По-големите лаборатории също така дават възможност да се въведе модерно оборудване, което е по-ефикасно и позволява изследване на по-голям брой проби отколкото базовото оборудване, използвано в много лаборатории в момента.

Основен фокус на стратегията е подобряване на работните практики. След като лабораториите бъдат снабдени с модерно оборудване, е необходимо персоналят да се обучи в ползването на нови методи и работни практики, което включва елементи като:

- ✓ управление на качеството;
- ✓ осигуряване на качеството;
- ✓ подход за управление на риска;
- ✓ адаптиране на нови лабораторните методи (сравнителни тестове, скрийнинг тестове, тестове изискващи специална, скъпа апаратура, като напр. конвенционален PCR, PCR в реално време и др.);
- ✓ адаптиране на методи, основани на стандартните операционни процедури (важни за акредитацията);
- ✓ превръщане на централните лаборатории в референтни лаборатории, които имат референтни и контролни дейности и функции по отношение на съответните регионални лаборатории;
- ✓ въвеждане на информационна система за управление на лабораторната дейност като централна функция за работните практики в лабораториите.

Този процес на модернизация ще даде възможност лабораториите да бъдат акредитирани по стандартите ISO 17025, което е изискване по Регламент (ЕО) No. 882/2004 за официалния контрол, упражняван, за да подsigури проверката за съответствие със законите за фуражите и храните, здравеопазването на животните и правилата за грижата и опазването им. Той се прилага за всички лаборатории, осигуряващи контрол по хранителната верига.

Предложеният процес на реструктуриране и оптимизация може да доведе до излишък на персонал на някои места. В тази връзка трябва да се вземат мерки за минимизирането на всякакво отрицателно социално въздействие и да се разработи план по отношение на човешките ресурси. Доколкото е възможно персоналят трябва да бъде прехвърлен в други лаборатории, където да се използват най-добре уменията

на експертите и всякакви съкращения на персонала да се извършат при възможност по взаимно съгласие (пенсиониране или доброволно напускане). За да се намали социалният ефект, промените трябва да се въведат постепенно за определен брой години, което ще позволи естественото намаляване на персонала, като от друга страна развитието на частните лаборатории би означавало възникване на нови работни места.

НАЦИОНАЛНА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКА СЛУЖБА

Забележка: Промени в броя и местоположението на ветеринарните лаборатории няма да се извършват преди създаването на Агенция по безопасност на храните, тъй като това може да е причина за други промени в организацията на лабораториите.

Нормативна база: Закон за храните; Регламент № 882/2004 за официалния контрол, упражняван, за да подsigури проверката за съответствие със законите за фуражите и храните, здравеопазването на животните и правилата за грижата и опазването им; EN 45002 “Общи критерии за оценяване на изпитвателните лаборатории” и EN 45003 “Системи за акредитиране на изпитвателните и калибриращите лаборатории. Общи изисквания за работа и признаване”; Регламент № 737/2008 за отговорностите и задачите на референтните лаборатории на Общността; Стандарт БДС EN ISO 17025.

Обща организация

Административната организация на НВМС трябва да се реструктурира, за да може да отговори на изискванията на земеделския отрасъл, да се ускори информационния поток, да се подобри ефикасността и да се окуражи сътрудничеството. Лабораториите трябва да бъдат реорганизирани, за да подпомогнат осъществяването на тези цели, както следва:

- ☞ Трябва да се създаде единна структура на ветеринарните лаборатории под общия контрол на централно звено, а не на регионално, с един директор, оглавяващ организацията. Тази структура трябва да включва НДНИВМИ, и подразделенията му във Враца и Връбница, ЦЛВСЕЕ, регионалните диагностични ветеринарномедицински институти във Велико Търново и в Стара Загора и регионалните лаборатории за обществено здравеопазване и здравеопазване на животните.
- ☞ В НДНИВМИ трябва да се създаде отдел за диагностика. Предназначението му ще бъде да изследва проби и мъртви животни от западната част на страната с диагностични цели и за осъществяване на контрол по отношение на извършването на профилактиката и борбата със заболяванията по животните от тези региони. Това ще замени функциите, изпълнявани от местните лаборатории по здравеопазване на животните в областта. Изследванията върху тези проби могат да се извършват в подходящи отдели на НДНИВМИ.
- ☞ Серологичните изследвания за бруцелоза, лептоспироза и левкоза по говедата трябва да се извършват в един и същ отдел в НДНИВМИ, вместо серологичните изследвания за лептоспироза да се извършват в отдел по паразитология. Сегашното състояние на нещата е запазено от стари структури и е нелогично за настоящия момент. Реорганизацията ще подобри ефикасността, концентрирайки всички серологични изследвания в една лаборатория и намалявайки броя манипулации на пробите. Това ще стане още по-важно, когато се въведат нови и по-лесни автоматизирани техники и броят проби нарасне вследствие централизирането на изследванията.
- ☞ ИКВП трябва да остане самостоятелна единица и да продължи да бъде на пряко подчинение на генералния директор – неговата функция не е свързана с

никоя от дейностите на НВМС и не само трябва да бъде отделна организация, а и да е независима от влиянието на други организации или интереси.

Предимства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Новата организация ще подобри комуникацията между отделите и управлението на тази голяма и сложна организация ▪ По-добро сътрудничество между отделните части на организацията ▪ По-рационална структура ▪ По-добро използване на оборудването и квалифицирания персонал ▪ Централизация на работата по безопасност на храните ▪ Реорганизацията ще подпомогне учредяването и сътрудничеството с предложената за учредяване Агенция по безопасност на храните
Недостатъци	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Нужда от реорганизация и промени в отговорностите

ВЕТЕРИНАРНИ ЛАБОРАТОРИИ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ

Функция 1 - Серологични изследвания за бруцелоза, лептоспироза и левкоза по говедата и др.

Рутинните серологични изследвания за класическа чума по свинете за цялата страна са прехвърлени към НДНИВМИ София, Стара Загора, Велико Търново и Варна. Серологичните изследвания се планират от НВМС и броят проби и дати на предаване са известни, така че работата може да бъде организирана по-ефективно. Към централизация на серологичните изследвания за бруцелоза, лептоспироза и левкоза по говедата, осъществена по гореспоменатия начин, следва да се премине, ако тестовете могат да бъдат адаптирани към използване на роботизираното оборудване по „Елайза“. Към настоящия момент централизацията би довела до извънредно голям обем на работа поради ръчните тестове, използвани в България. Поради тази причина рутинните тестове за серологичен контрол ще продължат да се извършват във всички лаборатории, изброени във функция 2 по-надолу. Потвърждаващите тестове ще продължават да се извършват в подходящата референтна лаборатория.

Функция 2 – Диагностика на инфекциозните и паразитни болести по животните и изследване на фуража

Този тип дейност представлява извършването на мониторингов контрол и диагностична готовност и е от важно значение за идентификация на нововъзникващи заболявания, както и за осигуряване на обслужване на селскостопанския отрасъл. НВМС трябва да е подготвена да финансира тази дейност чрез отпускане на средства за лабораторни изследвания на проби от заболели животни и аутопсии. Като пример може да се даде фактът, че най-ранните случаи на спонгиформна енцефалопатия при говедата (BSE) във Великобритания през 1986 г., както и заразяването на партиди фураж с олово през 1991г., са идентифицирани благодарение на поддържането на мрежа от диагностични лаборатории с такива възможности, както и идентификация, което не позволява навлизането на заразени продукти в хранителната верига.

По този начин се установяват първите случаи на нови болести и променящите се характеристики на тези, които са вече изследвани. НВМС трябва да отдели необходимите средства за поддържане функциите по мониторингов контрол и диагностична готовност, така че да отговори на нуждите на една модернизирана и подобрена земеделска индустрия в България и още по-големите нужди на ЕС.

Намалени брой лаборатории трябва да осигурява поддържането на тази услуга. С оглед предвижданите по-големи размери на стадата в бъдеще, регионалните служби на НВМС ще действат като центрове за събиране на проби и да организират изпращането им до малкия брой специализирани диагностични лаборатории по същия начин, както сега това става за болестите, които трябва да се оповестят като бяс и BSE.

Трябва да се поддържа мрежа от лаборатории с такива възможности и да се има предвид, че ако не се използват редовно, знанията и опита могат да бъдат загубени бързо. Подходящи обекти са НДНВМИ София, РДВИ Стара Загора, РДВИ Велико Търново, Варна, Благоевград, Пловдив, Хасково, Русе, Шумен и Плевен. За тази цел тези лаборатории трябва да се обновят, тъй като някои от тях са в лошо състояние според съвременните стандарти. Окончателното решение кои лаборатории да се запазят трябва да се вземе от ръководството НВМС.

Предимства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Икономии от мащаба и подобрена ефикасност, особено след като се въведат модерни автоматизирани и полу-автоматизирани тестове, водещи до по-пълноценно използване на оборудването и квалификацията персонал и намаляване разходите на един тест. ▪ Намаляване на разходи чрез намаляване броя на лабораториите, които след това могат да бъдат обновени на по-ниска цена. ▪ Подобрените комуникации ще помогнат за пристигането на пробите навреме в лабораториите, особено ако се получават в събирателните центрове на регионалните ветеринарномедицински служби и се пренасят чрез евтини и надеждни куриерски услуги. ▪ По-големият брой на персонала във всяка лаборатория ще позволи по-висока степен на специализация. ▪ Разширените и по-добре оборудвани лаборатории ще отговарят по-добре на нуждите на една модернизирана и интензивна земеделска индустрия.
Недостатъци	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Социални проблеми поради съкращенията в персонала, които могат да се минимизират, ако промените се въвеждат в дългосрочен план.

ВЕТЕРИНАРНИ ЛАБОРАТОРИИ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ (ЗА ВЕТЕРИНАРНО - САНИТАРНА ЕКСПЕРТИЗА)

Понастоящем съществува мрежа от 28 ветеринарни лаборатории за обществено здравеопазване, много от които добре оборудвани, като 16 от тях са акредитирани по стандарт ISO 17025. По причините, изложени по-горе във връзка с дейността на лабораториите за здравеопазване на животните, броят на лабораториите е твърде голям и следва да бъде намален до 18 или 19. Още повече че откакто България и Румъния са част от ЕС вече не съществува необходимост да се извърша контрол на вноса от Гърция и Румъния. Това може да се постигне чрез тяхното сливане и поетапното пренасочване на работата на някои лаборатории към други.

Следните лаборатории ще се слоят:

1. Лаборатория в гр. Перник

Не е акредитирана, има много висок разход - 80 лева¹ на проба, като същевременно реализира малък брой проби (техният брой е 2500 годишно). Поради изложените причини и като имаме предвид териториалната близост на лабораторията с тази в гр.София, нейната работа трябва да се прехвърли към лабораторията в гр.София.

2. Лаборатория в гр. Костинброд

По причините, изложени по-горе, а именно - недостатъчно високо ниво на ефективност, липса на акредитация и териториална близост с лабораторията в гр. София, макар и с по-висока икономическа ефективност, предлагаме прехвърляне на дейността на лабораторията към гр.София

3. Лаборатория в гр. Пловдив, лаборатория в гр. Пазарджик

И двете лаборатории са акредитирани и много добре оборудвани. От друга страна, те се намират в голяма териториална близост и едновременното им съществуване е неоправдано. Двете лаборатории трябва да се слоят, като решението коя да остане следва да се вземе от НВМС.

4. Лаборатория в гр. Кърджали

Не е акредитирана, в териториална близост е до лабораторията в гр.Хасково и изследва до 4800 проби годишно. В допълнение, вече няма да се налага да изследва проби от Гърция, която сега е вътрешна граница на ЕС.

5. Лаборатория в гр. Плевен

Намира се в много лошо състояние и ще се изискват сериозни инвестиции за достигане на стандартите за акредитация на ЕС. От друга страна, пробите могат да се изследват и в лабораторията в гр.Ловеч, която се намира на 35 км. Понастоящем съществуването на лабораторията не е необходимо за изследване проби при внос от Румъния.

6. Лаборатория в гр.Търговище

Лабораторията в гр. Търговище все още не е акредитирана, но е в процес на акредитация, която се очаква скоро да приключи. Тя се намира на 42км от Шумен. Въпреки че разходите за проба и броят на пробите, които годишно се правят, са приемливи, не е оправдано съществуването на две лаборатории в такава териториална близост.

7. Лаборатория в гр. Разград

Намира се в близост до лабораториите в гр. Шумен и в гр. Русе. Има висок разход от 9.60 лева на проба и все още не е акредитирана.

8. Лаборатория в гр. Сливен

Намира се на 22 км. от лабораторията в гр. Ямбол и все още не е акредитирана. Въпреки че лабораторията в гр. Ямбол получава малко проби годишно, същата е акредитирана, намира се в модерно оборудвана сграда и териториално е по-отдалечена от най-близките лаборатории – в гр. Бургас и в гр. Стара Загора.

9. Лаборатория в гр. Кюстендил

Не е акредитирана, има висок разход от 20.36 лева¹ на проба и анализира само 3000 проби годишно. Въпреки че е близо до границата с Македония, пробите от вноса могат да се изследват в лабораторията в гр.София.

10. Лаборатория в гр. Велико Търново

Не е акредитирана и е в близост с тази в гр. Габрово.

11. Лабораторията в гр. Монтана

Лабораторията не е акредитирана и се намира близо до лабораториите в гр. Видин и гр. София. Изследва почти 20 000 проби годишно и тъй като има много хранително-преработвателни предприятия в региона, може да се

---

¹ Средният разход за проба е изчислен въз основа на направените проучвания, бележки и заключения, отразени в Междинния доклад за напредък.

направи преценка за нейното запазване, в зависимост от вероятното бъдеще на земеделската и хранително-вкусовата промишленост в областта.

Решението относно това, кои лаборатории съгласно горното изложение ще се слеят, ще се вземе от НВМС. То следва да бъде внимателно обмислено и съобразено с местните условия, популацията на добитъка, съществуващите хранителни предприятия и други предпоставки.

Вероятното бъдещо интензивно развитие на млечния сектор и възможното развиване на частни лаборатории за изследване на мляко от производителите ще има последствия за работата на ветеринарните лаборатории за обществено здравеопазване. Ролята на държавата ще се свежда основно до официалния контрол, което от своя страна вероятно ще доведе до необходимост от по-голямо намаляване броя на ветеринарните лаборатории за обществено здравеопазване за в бъдеще.

Предимства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Икономии от мащаба и подобрена ефикасност, особено след като се въведат модерни автоматизирани и полу-автоматизирани тестове, водещи до по-пълноценно използване на оборудването и квалифицирания персонал и намаляване разходите на един тест. ▪ Значително намаляване на разходи чрез намаляване броя на лабораториите, които след това могат да бъдат обновени на по-ниска цена. ▪ Подобрените комуникации ще помогнат за пристигането на пробите навреме в лабораториите, особено ако се получават в събирателните центрове на регионалните ветеринарномедицински служби. ▪ По-големият брой на персонала във всяка лаборатория ще позволи по-висока степен на специализация. ▪ По-добро оползотворяване на оборудване и умения. ▪ Разширените и по-добре оборудвани лаборатории ще отговарят по-добре на нуждите на една модернизирана и усилена земеделска индустрия.
Недостатъци	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Социални проблеми поради съкращенията в персонала, които могат да се минимизират, ако промените се въвеждат в дългосрочен план.

ЛАБОРАТОРИИ НА НАЦИОНАЛНАТА СЛУЖБА ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА (НСРЗ)

Към момента НСРЗ има две главни лаборатории в София: Централната лаборатория за карантина на растенията и Централната лаборатория за химически изпитвания и контрол. И двете функционират ефективно.

Отделно, съществуват 13 регионални лаборатории на НСРЗ, които извършват стандартни тестове върху растителни продукти. Лабораториите разполагат с персонал от един или от двама служители, като повечето са в отлично състояние, оборудвани са със средства, отпуснати по програма „ФАР”, но са твърде малки, за да продължат в дългосрочен план работата си с ефективността, която имат към момента.

НСРЗ планира да увеличи с по трима – четирима служители персонала в следните четири лаборатории: в гр.Бургас, гр. Пловдив, гр. Велико Търново и гр.Варна.

с оглед извършване на по-сложни и специализирани тестове². Изброените лаборатории ще получат необходимото оборудване, за да извършват тези тестове, като всяка ще се специализира върху даден аспект от здравето на растенията. Другите регионални лаборатории ще продължат да действат като местни, с персонал от по двама – трима служители. Като следствие от горепосочените действия, много повече проби ще бъдат изследвани съгласно изискванията на подобрения национален план за анализ. Това следва да се осъществи за период от една до три години и е преимуществен вариант за НСРЗ, тъй като ще подобри ефикасността на работа за достигане на приемливи стандарти. Съществуващият недостиг на персонал и проби в лабораториите на НСРЗ е вече отбелязан и от DG Sanco.

Ако служителите на НСРЗ събират достатъчно проби, тогава всички лаборатории могат да продължат работата си в съответствие с горепосочения план. Това би било най-доброто решение, след като лабораториите са обновени и оборудвани по програмата „ФАР“.

Предимства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Икономии от мащаба и подобрена ефикасност, особено след като се въведат модерни автоматизирани и полу-автоматизирани тестове, водещи до намаляване разходите за един тест. ▪ По-големият брой на персонала във всяка лаборатория ще позволи по-висока степен на специализация. ▪ Разширените и по-добре оборудвани лаборатории ще отговарят по-добре на нуждите на една модернизирана и усилена земеделска индустрия. ▪ По-добро оползотворяване на оборудване и професионални умения.
Недостатъци	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Необходимо е сериозно финансиране за постигане на тези цели.

ЛАБОРАТОРИИ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО СОРТОИЗПИТВАНЕ, АПРОБАЦИЯ И СЕМЕКОНТРОЛ

Лабораториите за семеконтрол се акредитират по стандарта на международната асоция на семетестващите лаборатории ISTA.

Към настоящия момент действа една лаборатория в гр. София и 14 малки звена в страната, които извършват не много сложни тестове на посадъчен материал. Работата във всички лаборатории е натоварена. Поради ефективността на сегашната организация не са необходими промени.

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ЛОЗАТА И ВИНОТО

Двете лаборатории на Изпълнителната агенция по лозата и виното в гр.София и гр.Пловдив работят добре и ефикасно.

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

ИАРА не разполага със собствени лаборатории, но работи въз основа на договори в изпълнение на изискванията за прилагане на ОПР и нуждите на сектора. ИАРА е разработила собствена стратегия за лабораторно изследователска дейност, която е

² необходимите щатни бройки ще бъдат осигурени чрез вътрешно реструктуриране в НСРЗ или в системата на Министерството (с оглед предвиденото намаляване числеността на лабораториите в състава на НВМС).

одобрена от заместник-министър Бурхан Абазов през месец март 2006 година и приета на вносител, като „Състояние, принципи и насоки за лабораторно изследователска дейност на ИАРА” от Колегиума на МЗГ през юни 2006 г..

ИНСТИТУТ ПО РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ, ИНСТИТУТ ПО РИБНИ РЕСУРСИ КЪМ СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

Институтите в гр. Пловдив и в гр. Варна са в много лошо състояние и не получават инвестициите, които са необходими за тяхното обновяване и развитие. За да е ефективна дейността им, е необходимо да бъде направена значителна инвестиция за обновяването им.

Рибните популации в Черно море сериозно намаляват, така че изследванията в тази насока са особено важни, както за икономиката на България, така и за нейните съседните страни.

НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ПО ЗЪРНОТО И ФУРАЖИТЕ (НСЗФ)

Настоящият брой и местоположение на лабораториите на НСЗФ е задоволителен и осигурява добро национално покритие. Лабораторията в София трябва да бъде снабдена с необходимото оборудване, за да действа ефективно като референтна лаборатория за България за тестовете, извършвани от НСЗФ. На останалите лаборатории също трябва да се достави необходимото оборудване, което да им позволи да изпълняват функциите си. Този процес е започнал и трябва да бъде завършен по проект по програма ФАР до края на 2008 г.

НДНИВМИ има необходимото оборудване, с което да извършва тестове на фуражи, включително и на остатъците в тях, но без добавки.

НСЗФ ще продължи да анализира зърно и фураж за качество и добавки, а НДНИВМИ да извършва тестове за микотоксини, остатъци, пестициди и др. Това ще стабилизира настоящото уреждане на въпроса, което е предмет на изменение всяка година, когато се предоговарят условията на договора между НСЗФ и НВМС. Оборудване за съответните тестове трябва да се инсталира по места.

Таблица на използваните съкращения

ЛКЗЖ

Лаборатория за контрол на здравето на животните

ЦЛХИК

Централна лаборатория за химическо изпитване и контрол

ЦЛКР

Централна лаборатория по карантина на растенията

ЦЛВКЕ

Централна лаборатория за ветеринарен контрол и екология

КЧС

Класическа чума по свинете

ИАСАС

Изпълнителна агенция сортоизпитване, апробация и семеконтрол

ИАЛВ

Изпълнителна агенция по лозата и виното

ЕЛИЗА

Ензимно свързан имуносорбентен метод

СЕ

Син език

ИКВМП

Институт за контрол на ветеринарномедицинските продукти

ИРР

Институт за рибни ресурси

МЗХ

Министерство на земеделието и храните

ИАРА

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури

НЦАН

Национален център за аграрни науки

НДЛ

Национална диагностична лаборатория

НСЗФ

Национална служба по зърното и фуражите

НСРЗ

Национална служба по растителна защита

НРЛ

Национална референтна лаборатория

НДНИВМИ

Национален научно изследователски ветеринарномедицински институт

НВМС

Национална ветеринарномедицинска служба

ЛОЗ

Лаборатория по обществено здраве

РДВИ

Регионален диагностичен ветеринарен институт

ТСЕ

Трансмисивна спонгиформна енцефалопатия

ВМП

Ветеринарномедицински продукт

ЛДВСК

Лаборатория за държавен ветеринарно-санитарен контрол

ВСЕ

Ветеринарно-санитарна експертиза